

אירגון ההדרכה בענף הרפת

שלמה דורי, יפעת

ומכאן על צורכי ענף הרפת:

הרפת עוברת תהליך מתמיד ומהיר יחסית של ריכוז בידי חקלאים מתמחים בה ויש להניח, שתהליך זה ימשך. הדרכה בהקניית מושגי יסוד בענף – עבר זמנה. רשת קורסים יסודיים במדרשה ע"ש רופין ובאזורים, הכשרת עובדים חדשים על ידי עובדים ותיקים או במשק ותיק (אם מדובר בהתישבות חדשה) חייבת לפתור את בעית התחלופה והעתודה. דמותו של המדריך, אשר מלמד כיצד חולבים וכיצד עורכים חישובי מזון – עבר זמנה. לפי צורכי הענף יש לדון על הקמת מערכת יעוץ מקצועי עצמאי, בהתאם לשטחי פעילויות הענף. השטחים העיקריים בהם זקוק הענף ליעוץ ספציפי הם:

1. הזנה; 2. מיכון חליבה, טיב החלב; 3. גידול עגלות; 4. פיטום עגלים; 5. פוריות; 6. טיפוח; 7. מבנים וציוד מכני; 8. כלכלה.

ננסה להעריך את כוח האדם הדרוש למילוי הצרכים והאם ההדרכה חייבת להעשות בכל השטחים על ידי גוף אחד או גופים אחדים ומה היא תדירות ההדרכה הדרושה. תוך הנחה שרק המתמחים בו והמקיימים אותו ישארו בענף בהיקף גדול (גם בקיבוץ וגם במושב) – צריכה ההדרכה לקבל אופי של יעוץ בשאלות בעלות אופי תכנוני, עקרוני או בתופעות חריגות, ואיננה צריכה לעסוק בליווי צמוד של עובדי הענף בביצוע יום-יומי.

הזנה – נראה לי, שבשטח ההזנה דרושים 3 מדריכים, אשר ייעצו בשטח עקרוני של עריכת תוכניות הזנה מחושבות; תוכניות מזרע גידולים; יעבירו ידע מעודכן בפעולות אזוריות; יעזרו במשקים העורכים תצפיות בחומרים חדשים ובבניית תוכנית התצפית ופרוש תוצאותיה.

במיכון החליבה ובבעיות טיב החלב – יש מסורת טובה של הדרכה בה.מ.ב. ולא אפרט אותה כאן, אך בשינויים מסויימים אפשר

הדין וחשבון על הדיונים בדבר אירגונה של ההדרכה בחקלאות בעתיד, כפי שהוא פורסם ב"השדה" מחודש יולי 1979, כולל בתוכו דברים על עמדת המרכז החקלאי, גישת הנהלת משרד החקלאות, המלצות ועדה משותפת למבנה, ש.ה.מ. ועוד. הדברים עוסקים בהדרכה חקלאית, כאילו היתה זו דבר הומוגני ושווה לגבי כל ענפי המשק ולגבי כל צורות ההתישבות. ברשימה זו אנסה להציג שידטוט ואך ורק שידטוט, של הרצוי לדעתי, לגבי ענף הרפת, בשטח חשוב זה.

ענף, ענף ואופיו וצרכיו, אך קודם אקדים מלים מספר על המסגרת הכללית. הרעיון של הקמת תאגיד, נפרד ממנגנון ממשלתי רגיל, חופשי ממגבלות התקש"יר (תקנות שרות עובדי המדינה) נוקשה – הוא דבר חיובי כשלעצמו, אך כבר בהצעה הראשונה לגבי מימון ההדרכה (3/4 הממשלה, 1/4 החקלאים בשנה ראשונה ו-2/3 ממשלה, 1/3 החקלאים בשנים הבאות) יש סיכון רב. אפשר ללמוד גזירה שווה, ממה שקרה בשטח המחקר בו היתה ההתפתחות כדלקמן: בראשית כמעט כל המימון ניתן על ידי הממשלה, אחר כך באה "לירה מול לירה", והיום 90% מהתקציב התפעולי למחקר בא מכיסי החקלאים. לפי אותו מודל נבנתה גם ההצעה על מבנה מוסדות התאגיד – רוב לגורם ממשלתי ובנוסף לזה גופים מסורבלים (אשר היו קיימים גם בעבר ולא תיפקדו), כגון: מועצת הדרכה, מועצות ענפיות וכו', אשר גם בהם, לפי ההצעה, שותפים רבים מאוד – דבר המזמין "דברת" בלתי מחייבת.

לדעתי, אין לדון על ההדרכה, כעל דבר אחיד ושווה בכל הענפים, למרות שנוחה הדרך לחתום בצורה כזו על הסכמים בין מוסדיים. שונים הצרכים של ענף הפרחים או הירקות מצורכי הרפת, ואין לעשות בעניינים אלה "קומונה" והכללה לא אירגונית ולא כספית.

היעוץ חייב להינתן תמורת תשלום, אך בסיבסוד ממשלתי מסוים. היחס ליעוץ מצד המודרך יהיה רציני, אם הוא יעלה בכסף. תהיה גם דרישה מוצדקת לרמה גבוהה של יעוץ, אשר עבורו משלמים. היות ובעול העיקרי ישאו החקלאים, הגוף המכוון יהיה מורכב ברובו מהם ומנציג משרד החקלאות ונציג מוסד מחקר.

לסיכום:

1. אין לתפור "חליפה אחידה" הדרכתית לכל הענפים;
2. אין להקים גוף חדש, שבו החקלאים משקיעים כסף ונשארים מיעוט בקביעת דברים;
3. יש להקים עבור ענף הרפת יעוץ בתשלום, בתמיכה כספית ממשלתית מסויימת;
4. רשת זו תפעל בעזרת 11-12 בעלי מקצוע, בקורסים, בפעולות מקצועיות אזוריות וארציות, בביקור במשקים - לשם פתרון בעיות יסודיות. ההדרכה לא תעסוק בהקניית ידע בסיסי;
5. הגוף המפקח והמכוון את ההדרכה יהיה האירגון המקצועי של הענף, ה.מ.ב., ובהכוונה זו ישתתפו נציג משרד החקלאות ונציג המחקר. באופן קידום המקצועי של היועצים, על הקשרים עם המחקר ובפרטים אירגוניים נוספים יש לדון לאחר שיוחלט על עצם הגישה. קיימות דוגמאות מוצלחות של הדרכה ויעוץ מקצועי עצמאי של החקלאים בעולם, ואין סיבה שלפחות לגבי ענף הרפת לא נאמץ לנו את השיטה.

אנו משתתפים בצערם
של המשפחה ושל קיבוץ מעברות

על מותו של

מאיר מיטלמן ז"ל
מוותיקי המתכננים של הרפת הישראלית

התאחדות מגדלי בקר בישראל

לבצעה על ידי 2-3 אנשים, תוך שיתוף פעולה עם המעבדות האזוריות המתוכננות.

גידול עגלות - צריך לכלול את כל הגילים, מינקות ועד להמלטה. עבודה זו תדרוש 2 אנשים, ותכלול יעוץ בשיטות ממשק; הזנה, בשיתוף עם יועצים להזנה; שיתוף עם אנשי מבנים ועם גורמים וטרינריים.

פיטום עגלים - להדרכה, בעיקר בדרך של פעולות אזוריות, הדגמות וסיורים דרוש איש אחד.

פוריות וטיפות - את השטחים האלה יש למסור לטיפולן של האגודות להזרעה, בשיתוף עם עובד ספר העדר של ה.מ.ב. ועם ועדת פוריות של "החקלאית". הדבר ידרוש התארגנות מתאימה באגודות.

יעוץ במבנים ובציוד מכני - השטח מטופל היום על ידי ה.מ.ב. יש להמשיך את הפעולה הקיימת אחר בדיקה נוספת של שיטות היעוץ. איש אחד מסוגל לפעול רבות בשטח זה, אך יודגש, שהמדובר הוא ביעוץ עקרוני ולא בעריכת תוכניות הנדסיות.

יעוץ כלכלי - איסוף נתונים ועיבודם הם חובתו של כל משק. אחרי שתעובד שיטה אחידה לכל הארץ, תוסבר ו"תורץ" במשקים - יהיה תפקידם של שני יועצים כלכליים לפרש את התוצאות של הסקרים הכלכליים, להדגיש את נקודות התורפה ולהצביע על פתרונות אפשריים.

אם נוסף איש אחד לתאום הפעולות בין השלוחות השונות ונמעט בישיבות ובעבודות משרדיות ונגיע ל-20 ימי עבודה בחודש בשדה ממש - אפשר לבצע עבודה יעילה לאותם הרפתנים, אשר רוצים ביעוץ.

בשום אופן אין לחזור על הפתחים ולבקש, שיועילו לקבל הדרכה. 11-12 מדריכים הם סגל מספיק לביצוע העבודה, בתנאי של הסרת מגבלות רכב וביוורוקרטיה. מבחינת הרמה המקצועית - יש אנשים מתאימים הן ב.ה.מ., הן בה.מ.ב. והן באגודות להזרעה.

ידע הוא סחורה כמו כל סחורה, הוא מרכיב בתשומות הענף (ולא האחרון בהם) והוא עולה כסף למי שזקוק לו.